

Klasična sovjetska strategija diplomatske protiofenzive

Londonski tisk o ukrajinski obtožbi Grčije pred Varnostnim svetom

LONDON, 29. avgusta. — Londonski komentatorji ocenjujejo ukrajinski predlog o predložitvi grškega vprašanja Varnostnemu svetu kot napad na grško vlado, katere «neodgovorna politika» — kakor trdijo nasprotniki — predstavlja resno grožnjo za mir na Balkanu. Še bolj pa je ukrajinski predlog naprten proti britanski vladi.

Manuškijsko pismo Trygve Ljeju pravi, da je glavni čimbenik nastanka položaja na Balkanu, ki ga je povzročila politika sedanje grške vlade, navzočnost britanskih čet v Grčiji in neposredno vmešavanje britanskih zastopnikov v notranje zadeve te zavezniške države v korist napadalnih monarhističnih elementov, zlasti ob pripravah na referendum, ki bo 1. septembra 1946 in ki bo dolžni ohliti vladavine v Grčiji.

Manuškijske obtožbe proti grški vladi so podrobneje sledeče: Izvajanje obsežnih incidentov na grško-albanski meji; preganjanje manjšin v Makedoniji, Traciji in Epiru ter zahteva, da opredelijo matičnega albanskega ozemlja od Albanije.

Stvar grške vlade je, da bo na to odgovorila. Kar se tiče Albanije, odgovor ne bo težak. Grška vlada ima brez dvoma točne podatke o albanskih oboroženih upadih na grško ozemlje, o katerih smo dobili obširna poročila tudi v Angliji. Velika Britanija sama ima nedavno izkušnjo, kakšne metode ima navado uporabljati albanska vlada, ko so albanske obalne baterije brez najmanjšega izvajanja strahljane na dve britanski krizarki v Krjetskem prelivu. Da se grška vlada ne čuti prizadeto in ni v zadregi, je razvidno iz komentarja grškega ministrskega predstavnika na pariski konferenci. Posredoval je namreč ukrajinski predlog kot ugodno priliko za grško vlado, da odloži odgovornost za nemire na Balkanu na rame tistega, ki je kriv.

Ukrajinske trditve hočejo prikazati navzočnost britanskih čet kot rak-rano. Te trditve so odmevno, ki jih je Višinski že februarja iznesel pred Varnostnim svetom. Sovjetska vlada je v pismu predsedniku Varnostnega sveta trdila: «Vzdrževanje britanskih čet v Grčiji je dobilo značaj pritiska na notranji politični položaj v državi, ki se ga reakcionarni elementi proti demokratičnim silam v državi ne poskušajo redko. Podobnost žargona v tem in Manuškijskem pismu je značilna, če se ne nebi strumna.

Lahko se pripomni, da je sovjetska vlada pridržala 31. marca, dva meseca pred grškimi volitvami. Ukrajinska pritiska prihaja pred prebistom 1. septembra.

Februarju je Bevin izpodbil obsežne Višinskijeve navedbe in sovjetski zastopnik je odnehal, da je treba britanske čete hitro umakniti iz Grčije. Vsi ostali člani Varnostnega sveta pa so izjavili, da britanske čete v Grčiji ne predstavljajo grožnje za mir.

Ene trditve v Bevinovem odgovoru Ukrajinskemu je bila prerokija: «Kadar koli smo sprožili kakšno vprašanje v Evropi, je vedno prišlo do protinapadov na Veliko Britanijo.» Trenotno sta Velika Britanija in Združene države objavili protistati proti jugoslovanskemu spletkarjenju v Julijaki krajin. Nadalje so Združene države zelo odločno zahtevale od Jugoslavije povračilo za sestrelitev ameriških prevoznih letal.

Stevitni opazovalci trditve, da ukrajinska vlada apert predstavljala usta sovjetske vlade in da je to enostavno v smislu klasične sovjetske strategije diplomatske protiofenzive.

Nekateri pomavajoči sovjetske politike imajo ukrajinski korak — v zvezi s sovjetsko noto Turčiji za ureditvi očin in v zvezi s neprestanimi neutemeljenimi obrekovanji sovjetske propagande, da britanske namerenosti na Bližnjem in Srednjem Vzhodu — za nadaljnji znak, da hoče sovjetska politika razviti sovjetski vpliv v teh državah in ne opusti nobene prilike za diskreditirati tiranje Velike Britanije.

Kakor je šla daleč druga debata o Grčiji v Varnostnem svetu, zdaj ni nobenega razloga za predhodne trditve, da se februarjska zgodovina ne bo ponovila.

Tako londonski komentatorji. Po drugi strani pa pise glasilo arabske ljudske fronte «Glas» o predlogu ukrajinskega zunanjega ministra Manuškega, da je treba Varnostnemu svetu predložiti položaj, ki je nastal na Balkanu zaradi grške politike in naglasi, da ta zahteva ni povzročila prisenečenja v mirobilni in demokratični svetovni javnosti.

Prebivalstvo egejske Makedonije, ki je narodnostno po veliki večini slovansko, je v narodno osvobodilni borbi zadostno dokazalo željo, da se zliži združiti z večino svojih bratov, živeti v demokratični Jugoslaviji. S sedanjimi razmerami se nikakor ne more zadovoljiti.

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

Naraščajoče slabšanje položaja na Kitajskem

Komunisti zahtevajo umik severnoameriških čet

LONDON, 29. avgusta. — Zadnje vesti iz vladnih in komunističnih virov javljajo o naraščajočem slabšanju položaja na Kitajskem. Mirovna pogajanja so zastala že za šest tednov, vendar posebni ameriški odposlanec general George Marshall in veleposlanik Stuart nadaljujeta z mirovnimi poskusi.

Medtem ko v nekaterih predelih vodijo pravo vojno, je videti, da gre v drugih za burko. V neuradnih krogih Kuomintanga (osrednje vlade) so namignili, da je možno, da bo generalisim Čang-kajšek organiziral kazensko ekspedicijo proti komunistom.

«Timesov» dopisnik poroča, da so kitajski komunisti a splošno mobilizacijo, ki jo so odredili te dni, naredili nadaljnji korak k državljanski vojni v vsej Kitajski. Moskova radijska postaja je objavila, da so poročila o sporazumu za vojaško zavezništvo med kitajskimi komunisti in Sovjetsko zvezo ter mongolsko ljudsko republiko »egotizmišljotina, ki ima zlobne namene. Neki kitajski list in dva angleška lista na Kitajskem so zatrjevali, da so ta sporazum v resnici podpisali.

Po drugi strani pa je radijska postaja v Kalganju sporočila, da je poselala kitajska komunistična stranka pariski konferenci poslance, v kateri zahteva umik ameriških sil iz Kitajke. Na delu je tudi komunistični predstavnik v Nankingu general Čou En Lai. Poročajo, da pripravlja protest, ki ga bo predložil generalu Marshallu.

Protest se nanaša na etajna pogajanja za prodajo ameriških preostankov v vrednosti 500 milijonov dolarjev generalisimu Čang-kajšku. General trdi, da vodi ta pogajanja ministrski predstavnik osrednje vlade dr. Soong ter po možnosti tajnik ameriškega vojnega ministrstva Peterson, po Čou En Laijevemu mnenju je namen te prodaje »ojačenje državljanske vojne na Kitajskem. Komunistični zastopnik v Nankingu je izjavil, da komunisti te pogodbe ne bodo priznali. Če jo bodo sklenili, si bo komunistična stranka pridržala proste roke.

Vojaška aktivnost v zadnjem času ni popustila. Po treh tednih komunističnega obleganja mesta Tatunga v pokrajini Šanaj se je bitka obrnila v prilog vladnih čet. Komunisti pravijo, da je Čang-kajšek poslal v državljansko vojno 204 divizije, 49 divizij pa je pustil za varstvo 15 pokrajin v zaledju.

Po zadnjih vesteh so komunistične sile so obkolile Tiehlingtaien, ki leži približno 80 km severovzhodno od Mukdena.

Po vsej Sovjetski zvezi je v polnem teku tiskta za iskoreninjenje izsiljevanja in korupcije. V soglasju z doleteli petletke delajo sovjetske oblasti odločno na tem, da zavrejo med vojno nastale zlorabe in okrepijo delovno disciplino.

Istčasno vodijo te druge valne kampanje — za dvig discipline in morale v armadi, za ojačenje komunistične stranke, za boljše poznavanje marksistično-leninistične ideologije v javnosti in za iztrebljenje povojne kriminalnosti.

Sovjetski časopisi, ki sločinov in sodnih razprav navadno ne objavljajo, so pred kratkim poročali o kaznovanju krivcev, ki so sprejemali podkupnine ali izdajali pot. vojne razbure in številke o proizvodnji ali drugih statističnih, ministrstvo za državno nadzorstvo je objavilo obtožbo proti nekaterim uradnikom, med katerimi so ravatelj in visoki položaji.

Ravnatelj so umetno potvarjali statistike v proizvodnji, v premo-govnih družbah in v tovarnah za

Diezelske motorje, da bi dobili državne nagrade. Drugi obtoženci so se na kriminalen način polastili vladnih fondov in slorabljali denar delavcev.

Na zaporna kazni do deset let so obsojili uradnike, ki so jemali podkupnine za nakazovanje stanovanjskih prostorov, za prikrivanje odsotnosti uslužbenec ali za dajanje ugodnosti na vlakih in parnikih.

Sovjetski časopisi so imenoma navedli, ostro kritizirali ali osramočili posameznike in družbe, ki so jih obtožili neučinkovitosti v proizvodnji in uporabljanja enosovjetskih metod dela.

Ostro so kritizirali ministrstvo za proizvodnjo poljedelskih strojev, češ da je dovolilo eni tmed največjih tovarn, da je dala v promet traktorje slabe kakovosti in drugo poljedelsko orodje.

Oddelek za propagando in agitacijo pri centralnem komiteju komunistične stranke je začel izdajati časnik «Kultura in življenje», ki bo izhajal vsakih 14 dni. Časnik bo vodil in popravljal ustvarjalne napore sovjetskih pisateljev, dramaturgov, pisateljev umetniških del in drugih kulturnih delavcev. Časnik pravi: «Upamo, da so se zmogli fusti pisatelji in dramaturgi, ki mislijo, da želi sovjetsko ljudstvo po vojni samo sprobovanje in zabavo. Sovjetska literatura in umetnost morata biti polni čustev in globokih misli ter prepričani s plodovitimi idejami sovjetskega patriotizma.

Časopisje, radio in javna zborovanja poudarjajo potrebo po bolj-tem poznavanju marksistično-leninistične ideologije v šolah in na univerzah, v tovarnah, rudnikih, na kmetih ter v armadi in morarici.

Tudi v vrtah Komunistične

TURKI O DARDANELAH

London, 29. avgusta

Ankarska radijska postaja je poročala o članku turškega lista «Ülus» o vprašanju Dardanel.

«Ülus» o vprašanju Dardanel, toda odločni smo, da bomo z vsemi silami zavrnili nepravilne zahteve tistih, katerim smo pomagali, ko so se znašli med življenjem in smrtjo.

Med vojno smo koristili zavrnili stvari. Po vojni pa skušamo preprečiti, da bi se povedale nevarnosti, ki grozijo miru. Odločni smo, da bomo ostali najmočnejši zagovorniki Združenih narodov. Naravno, da je pogoj za to, da ostane gospodarji v svoji hiši in da se bo še nadalje spoševala naša ozemeljska nedotakljivost.

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vodijo politiko iztrebljanja naših bratov v egejski Makedoniji» navaja večje število podrobnosti o nasilju, ki ga izvajajo grški monarhistični v egejski Makedoniji.

«Nova Jugoslavija ne more biti močnejše opazovanje vsega, kar se dogaja z našimi brati, ki so si z bojem pridobili pravico do samoodločbe in do združitve z brati v Jugoslaviji. Jugoslavija kot graditeljica bratških odnosov med balkanskimi narodi tudi ne more gledati na stalno politično netenja in izvajanja vojnih konfliktov, ki hoče moliti mirno gradnjo demokratičnih držav na Balkanu.»

«Borba» po v članku pod naslovom «Odgovorni krogi v sedanji Grčiji vod

HENRY FORD

AVTOMOBILSKI KRALJ SVETA

NI HOTEL OSTATI NA OČETOVIM KMETIJI; ODŠEL JE V MESTO, ZGRADIL MOTOR IN IZ SKROMNIH ZAČETKOV USTANOVIL NAJVEČJE AVTOMOBILSKE TOVARNE NA SVETU

Trinosemdesetletni ustanovitelj in lastnik največje industrije avtomobilov na svetu je postal simbol enega izmed najznamenitejših izrazov ameriškega stremeljenja: materialne proizvodnje. Tovarne in delavnice so rastresene po vseh delih in je njihova predvojna kakovost tudi vojna proizvodnja prinesla imenu Ford slavo po vsem svetu, piše tehnik »Newsweek«.

Henry Ford se je rodil leta 1863 na nekem posestvu v bližini Dearborna v državi Michigan. Bil je sin premožnih kmetijskih staršev. Obiskoval je majhno podružnično šolo in obenem pomagal očetu pri delu na polju. Za kot deček je pokazal izredno zanimanje za stroje in mehaniko in se je kaj rad kratkobasno s sestavnimi deli strojev.

Ko mu je bilo deset let, je doživel dve stvari, ki sta močno vplivali nanj in sta bili odločilnega pomena za njegovo življenje. V dar je dobil namreč uro in prvič v življenju je videl napravo, ki se je vrtila in premikala, ne da bi jo gonili konji, kakor je bil stroj, ki so ga uporabljali za pogon mlincev.

Mladi Ford se je zatopil v delovanje svoje ure. Pregledoval je enotaj in znan, kako je sestavljen in leto dni pomeje je znal sestaviti in popraviti vsakovrste ure. Še močnejši vtis pa je nanj naredil motor za mlinskičino, ki je tako prevel, da je začel s poskušati in že po nekaj letih dela zgradil motor, ki je deloval.

S sedemnajstimi leti je zapustil očetovo posestvo in šel je na pet kilometrov oddaljeni posvetil se je strojni delavnici. Tam je našel svoje prvo delo pri »Michigan Car Works«.

Življenjske je popravila in zaslужil dolar in deset centov na teden. Toda po šestih dneh je opustil prvo službo. Odel je na delo v neko luarno in mehanično delavnico, kjer je dobil dva dolarja in 50 centov na teden. To delo pa mu ni bilo dovolj. Ponovi je začel študij in popravljati ure, da je zaslужil več.

Ko je delal v tej tovarni, mu je nekdo njegov tovarni pri delu podal izvod angleške revije »World of Sciences« (Svet znanosti), v kateri je bil opisan nedavno izumljen motor na notranji pogon.

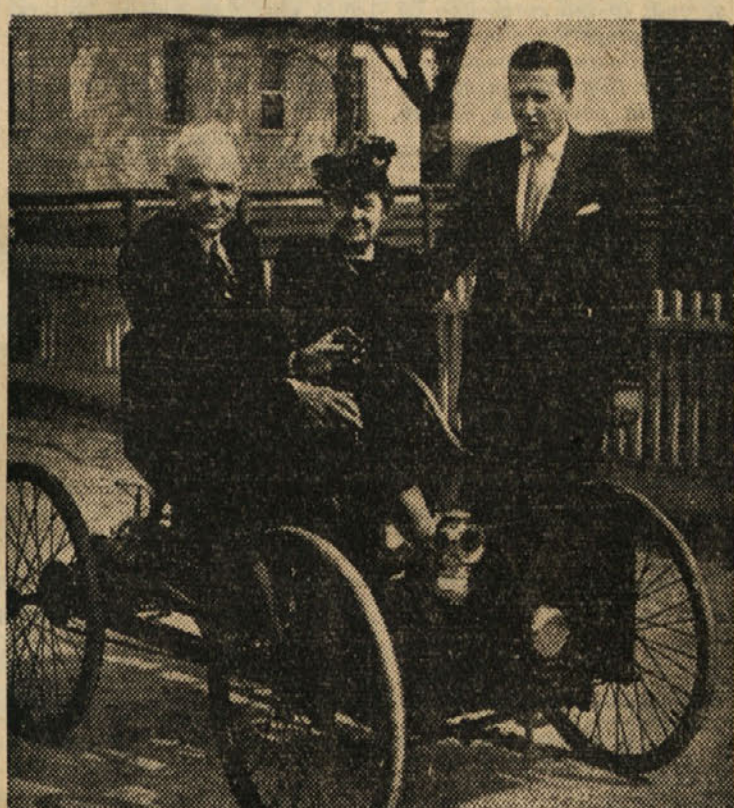
Opis je v njem vzbudil še večje zanimanje in strast za stroje. Špet je zapustil službo, da je lahko odšel na delo k »Dry Dock Engine Company«, kjer je po dveletni učni dobil postal strojni mojster. V prostem času mladi Henry Ford ni miroval in počival. Baval se je s stroji, urami in drugim ter izdelal motor, ki bi bil mogoče izdelovati ure, ki bi stale le en dolar. To zamisel pa je opustil, ko ga je poklical oče in vprašal, da tem, da se vrne domov in pomaga pri poljskih delih. Doma je nadaljeval s delom. Vse se je posvetil mehaniki in poskušal v svoji dobro opremljeni delavnici, razen tega pa je poskušal leta 1884 obiskovati višji trgovski zavod in začel dobivati sosedov hčer Clara Bryant, s katero se je leta 1888 poročil. Zena Clara je vedno trdno zupala v njegovo sposobnost in ga s svojo vero držala pokonci v najbolj trnih dnevih.

Obe je Henryju podaril 16 hektarjev gozdnega sveta in na njem si je Ford s svojimi rokami zgradil hišo. V tej hiši je narasel prvi

(Nadaljevanje s 2. strani)

z ameriškim kapitalom in ameriški založniki imajo tudi za Svico. Nekdanji založnik revije »Esquires«, Arnold Gingrich pripravlja za jesen revijo »Moments«, ki bo izhajala v štirih jezikih. Samo po sebi se razume, da naraščajoče zanimanje za ameriške časopise na tujem trgu vzbuja ljubosumnost in vedno večji odpor. V Angliji so domači založniki vložili priroke proti konkurenci ameriških časopisov in žele uvesti zakon o uvozu tujih časopisov in revij. V Rio de Janeiru so domači založniki ugotovili, da na dan, ko izide »Reader's Digest«, prodaja njihovih časopisov pade za tretdeset do štirideset odstotkov. Te založniške morda je bolj v živo zadene dejstvo, da dajejo ameriške družbe, ki so prej oglašale v njihovih časopisih, inšerate tujim izdajam svojih revij. »Reader's Digest«, ki je v angleški izdaji brez oglasov, ni mogel odoleti dobremu poslu in izjaha v izjajah za druge države bogato opremljen z oglašji.

Na odpor bodo naleteli ameriški časopisi tudi, a politične strani. »Life« in »Reader's Digest« sta v zadnjih mesecih postala spretna in učinkovita propagandista proti sovjetskemu ekspanzionizmu. Zato ju levitirajo močno napadajo. Skoro vsi gotovo je, da je ameriška časopisna ofenziva le prva faza gosposarske ali celo vojaške ofenzive, zaključuje švicarski list »Die Tat«.

Henry Ford z ženo in vnukom, ki zdaj vodi Fordovo podjetja, za krmilom svojega prvega avtomobila.

motor za bencinski motor. Bil je preprostan, da predstavlja tih delujoči motor na bencin gonilo silo bodobnosti, ne pa parni stroj. Pri vsakem delu je kmalu spoznal, da na izdelavi svojih motorov ne bo mogel uresničiti. Zato se je leta 1891 z ženo preselil v Detroit, kjer je našel delo kot mehanik. Delal je dvainajst ur na dan in zaslужil pet in štirideset dolarjev na mesec. V prostem času je v delavnici za hišo nadaljeval s delom na bencinskem motorju.

V enem tednu je dovršil svoj stroj in ga prvič preizkusil leta 1893 v kuhinji. Prišel ga je na umivalnik, svede je zvezel s električnim tokom, njegova žena pa je skrbela za pogonsko sredstvo. Pogledal je in motor je tekel. Nadaljnja Fordova zamisel je

bila, kako bi motor izkoristil za pogon vozila na štirih kolesih. Prav za prav to ni bila njegova zamisel, ker so tedaj že imeli motorne vozila, ki so po večini prišla iz Evrope in so dosegla uspehe. Toda to so bila posamezna vozila, ni pa bilo organizirane proizvodnje avtomobilov za trgovino.

Na koncu leta 1896 je Fordu uspelo zgraditi svoj prvi avtomobil. Sestavljen je bil iz delavnice na dvorišču in da je prišel s avtomobilom iz nje, je moral narediti luknjo v zidu. Njegov avtomobil je imel motor na dva cilindra in štiri konjske sile, ki je močno stresal lahko, na štiri navadna kolesa zgrajeno karoserijo. Za sedež mu je služilo kolesarsko sedlo, pritrjeno na bencinsko rezervoar, ki je držal nekaj več kot 11 litrov.

Ford je svoj umotvor še nadalje izpopolnjeval. Nekaj tednov kasneje je zaradi večje udobnosti nanj pritržil pravi kočijski sedež. Na avtomobil je naložil ženo in sina Edsela ter se odpeljal na svoj nekdanji dom, v 14 kilometrov oddaljeni Dearborn.

Takrat je Ford delal pri »Detroit Edison Company« kot glavni inženir. Svoj prvi avtomobil je prodal za dve sto dolarjev in to mu je omogočilo, da je začel s načrti za zgraditev drugega.

V istem času pa je našel pritegljivo poslovanje nekaterih industrijskih, ki so mu leta 1898 ponudili 10.000 dolarjev, kar bi zadostovalo za zgraditev desetih avtomobilov. V avgustu naslednjega leta je zapustil službo pri »Detroit Edison Company« in postal glavni inženir pri nedavno ustanovljenem podjetju »Detroit Automobile Company«. Ni preteklo mnogo časa, ko so si Ford in njegovi dosedanj delodajalci razdelili podjetje ter ga preimenovali v »Cadillac Motor Car Company«.

Leta 1901 se je imenovalo podjetje združilo s neko drugo skupino v »Henry Ford Company«, katere glavni inženir je bil Ford. To podjetje pa se ni obdržalo. Prišlo je da nesporazum med njim in delničarji in leta 1902 se je podjetje razpadlo. Nesporazum je nastal zaradi Fordove odločitve, da bi z njegove delavce svoje poskuške in ker ni mogel prepričati delničarjev, da bi sprejeli njegovo mnenje, po katerem zavisi uspeh od možnosti izdelovanja avtomobilov, katere bi prodajali po nizkih cenah.

Ford se je vrnil k poskuškom v eno izmed svojih delavnic. Tokrat je gradil avtomobil s štiricilindričnim motorjem. Ford in drugi so tedaj začeli graditi dirkalne avtomobile, s namenom, da bi povečali brzino (1 km in 600 m na minuto). Medtem je vzor brez konj postal avtomobil in na trgu se je pojavilo nekaj novih znamk.

»Oldsmobile« in druge družbe so prodale 9 tisoč avtomobilov na leto. Ford je zgradil dva nova modela: »Puščice« in »999«; zadnji je na dir-

ANGLEŠKI SPORI

O SVOBODI TISKA

Koliko svobode uživa urednik pri izdajanju lista? Ali časopisje zadržuje in spreminja novice določene vrste, ki ne odgovarjajo politični pripadnosti lista? Ali imajo cglasi in finančni interesi vpliv na vsebino časnika?

To so vprašanja, ki jih bodo gotovo postavili, če bo prišlo do preskave o angleškem cenzurizmu, katero je zahtevala splošna zveza novinarjev in več kot 100 angleških poslancev.

O sporu, ali je angleški tisk v zadostni meri neodvisen in prost, da onemogoči britanski radijski službi minister Herbert Morrison, ki je izjavil v spodnji zbornici, da je zahtevala splošno svobodo tiska preiskavo o raznih zadevah, ki se tičejo sodobnih monopolističnih časopisnih organizacij v tej državi.

Pozneje je pri isti razpravi laboristični poslanec Haydn Davies predložil zahtevo v imenu sto poslancev, ki pravi: »Po mnenju te zbornice je umestno pokreniti preiskavo o lastništvu in nadzorstvu nad tiskom, o obsegu monopolističnih vplivov pri lastništvu večjih skupin časnikov in o vplivu finančnih krogov in oglaševalcev pri objavljanju ali zadrževanju določenih vestí.«

Prav tako je o tem govoril na volivnem shodu nekaj dni pozneje sir Hartley Shawcross, glavni državni tožilec pri razpravi v Nürnbergu.

»Nikdar se še ni zgodilo — je rekel — da bi izvestni del naših listov v večji meri zlorabljali svobodo, katero jim daje naša ustava. Lastniki listov prikazujejo zavede, ki so dejansko njihovo osebno mnenje, v takih oblikah, kot da bi bila to suha dejstva. Izmaljujejo vesti, zmalčujejo novice, na podlagi katerih bi si čitatelji lahko svobodno ustvarili svoje mnenje. Ne objavišjo obvestil, ki bi mogla biti nasprotna s njihovimi osebimi mnenji. Dajejo pa veliko važnost drugim vestem, ki tega ne zaslužijo. Novice objavljajo pod naslovi, ki so premlinjani tako, da povzročijo popolnoma napačen vtis. Gotovo se spominjate na odlično in ponovno trditve listov lorda Beaverbrooka, da bomo pod laboristično vlado imeli stalno prisilno urejanje delovnega trga. To je svedba popolnoma neresnično. Toda kljub temu to ponavljajo dan za dnem.«

»Kar se mene tiče, mislim, da moramo ohraniti popolno svobodo osebnost, kot je glavni državni tožilec, nekaj resnega, je videti iz dejstva, da je bil prisljen nekaj dni pozneje poslani enemu izmed nepadenih lastnikov konservativnih listov »Sunday Times«, »Daily Graphic« in »Daily Dispatch« pismo, v katerem se je opustilo, da je uporabljal izraze, ki bi bili splošno oglašali njegovo podjetje in njegovo poklicno udejstvovanje posebno v ožjemo, da namenoma zmalčuje in izmalčuje dejstva. Ko je zanikal, da je v svojem govoru nameraval postaviti takšne očitbe, je sir Hartley Shawcross zaključil: »Če so katere koli besede v leti videti takšne, jih želimo brezpopolnoma preprečiti in vam izraziti svoje obžalovanje.«

Tako se je končal eden izmed najostrejših napadov na skupino

angleških velikih dnevnikov, ki izhajajo v Londonu ter zavzemajo ostro nasprotno stališče do laboristične vlade. Dejstvo, da je v težavnih gospodarskih prilikah, v katerih preživlja angleški narod po šestih vojnih letih prve mesece zmage, popolna možnost kritike dela demokratične svobode, katere uživa angleško ljudstvo. Ene izmed glavnih, če ne osnovnih, svobodnih, je svoboda tiska, na katero je bila Anglija vedno ponosna, ter je služila kot vzgled za vse ostale narode.

Naravno je torej, da so takšne izjave vzbudile velik odmev v angleški javnosti, ki je prišel do izraza tudi v časopisju, ki se je hitro razdelilo v dva tabora, izmed katerih je eden zagovarjal izrazno mnenje o potrebnosti preiskave razmer v novinarstvu, medtem ko je drugi branil svobodo tiska in nevmesavanje državne oblasti v ta branik demokratične svobode.

Navedli smo mnenje levičarskega delavca »The New Statesman«, ki pravi:

»Preiskovalna komisija za britanski tisk, ki jo je zahtevala Splošna zveza novinarjev in številni poslanci, bo koristila tisku, javnosti in ne v najmanjši meri tudi poslancem samim. Mnogo ljudi bo pri tem zgornilo in nekaj slabih strani, ki jih je mogoče odstraniti, bo pralo na dan.«

USPEH SLOVENSKEGA UMETNIKA

Ameriški tehnik »Times« poroča, da prireajo v Salzburgu v Avstriji spet vsakoletni glasbeni festival. Poleg bolgarske sopranistke Ljube Velicheve nastopa v Mozartovem »Don Juanu« slovenski tenorist Anton Dermota. »Njegov Don Ottavio ni bil vedno enako dober, vendar je bil v najboljših trenutkih veliko boljši kot kateri koli Don Ottavio, ki so ga v dolgih letih slišali v newyorški Metropolitan-ski operi, pravi »Times«.

Anton Dermota je doma iz Kroke na Gorenjskem. Nekaj časa je nastopal v ljubljanskem opernem gledališču, nakar je odšel na Dunaj, kjer živi že dolgo vrsto let.

Naloga tiska

Glavni apor je med tiskom kot pridobitnim podjetjem. Od Bentha novih časov dalje nas vsaka knjiga uči, da je glavna naloga tiska posredovati politične informacije v poljudni obliki, ki jih mora imeti vsak državljan, če hoče pametno uporabljati glasovalno pravico.

Ta domneva je bila uresničena v devetnajstem stoletju. Do nastopa avstrijskega lorda Northcliffea so večina časopisov urejali kot glasila liberalne ali konservativne stranke, pri čemer je bil morebitni dobiček samo slučajni pojav politične delavnosti.

Liste so izdajali moške, katerih imena so bila dobro znana javnosti in ki so v svojih uvodnikih in člankih, katere so skrbno ločili od novic, izražali določeno politično razpadanje. Toda te politične članke je dajalo samo tistih nekaj sto tisoč oseb, ki so takrat vladale v Angliji. Tisk se ni dotikal množice, ki so bile vedno napešene, dokler ni zrasel rod, ki je uveljavil pravega »obveznega« in splošnega šolstva po zakonu iz leta 1870. V zadnjem desetletju prejšnjega stoletja so ti ljudje želeli čitati, toda niso jih bili naučili čitati. Želeli so si novice, toda niso znali ceniti njihove važnosti. To je bilo podjetjem možem izredno priročno za pridobitno udejstvovanje v novinarstvu.

Če pogledamo nazaj, vidimo, da je imela Anglija izbiro med odločitvijo, ali naj javnosti da osnovno politično in socialno vzgojo ali pa to prepusti pridobitnemu udejstvovanju lorda Northcliffea, njegovih prijateljev in posameznikov. V svobodni kapitalistični državi prve možnosti niso vzele niti v poštev.

Smoter novih lastnikov, kakor so sami izjavili, je bil popolnoma trgovinski. Sodelovali so s tiskom, ki so želeli oglaševati v obehnih političnih položajih. Pri tem so dokazali, da ima politika samo toliko prednost, v kolikor na kak posebno učinkovit način odgovarja osebnim zahtevam širokih krogov citateljev.

Mnogo bolj so bile v promet voje ne v spornem področju zgodbe, zločin, spol in neštivilne majhne zgodbe iz vsakdanjega življenja. Tako je izven dvoma, da je mnogo kritike teh splošnih članikov upravičeno, ker niso uspeli politično vzgajati javnosti. Vaj to tudi ni razlog njihovega izhajanja. Glavni njihov namen je zaslužek in najcennostnejši način za doseg tega namena je v tem, da dajejo čitateljem to, kar si želijo.

Modernizacija tiska

Posledice, ki so stari sledile, so jasne. Nekateri izmed starih političnih časnikov, kakor »The Times« in »Manchester Guardian« so spremenili svojo obliko, toda nadaljevali so s svojim stari nameni obveščanja omejenega kroga ljudi, ki žele biti obveščeni o javnih zadevah.

Vedna takšnih listov je pa izginila s trga zaradi konkurence pridobitnega tiska. Odkupili ali prevzeli so jih veliki listi. Stari, neodvisni izdajatelji časopisov so izgubili drug za drugim, lastniki, trgovina in voditelji oglašnih agencij so nadzorovali tisk.

Nekateri časniki so preživeli to dobo s tem, da so si izbrali srednje pot. »Daily Herald«, ki ni uspeval kot popolnoma politično glasilo, je postal skupna last laboristične stranke in izdajateljanskega podjetja Odham. Sedaj je uradno glasilo laboristične stranke s zelo veliko naklado.

Medtem ko nekateri — posebno nedeljski listi — dosežejo visoko naklado s tem, da se posvečajo predvsem poročilom o zločinih, moralnih skandalih in sportu, drugi dosežejo veliko naklado s poudarjanjem in malicnim vestmi, da zadovoljuje željam najmanj mladih čitateljev, katerih je večina. Tako posebno »Daily Express«, ki prodaja na dan tri in pol milijona izvodov.

AGRARNA REFORMA

»Koroška kronika«, glasilo britanske obveščevalne službe v Celovcu je nedavno objavila s. edel članek o agrarni reformi:

»Zemlja naj bo last tistega, ki jo obdeluje« se glas znana zahteva kmetijskih ljudi. Da je ta zahteva upravičena in tudi pravična, ni mogoče oporekati. Vprašanje pa je, kako jo uresničiti, ne da bi trpelo kmetijsko gospodarstvo kot celota.

Z gospodarske vidika moramo vedno dati prednost velikim kmetijam pred majhnimi. Seveda se razumem samo po sebi, da mora biti takšna velika kmetija v dobrih strokovnih rokah. Gospodarske prednosti velikega obrata so splošno znane; so zlasti v donosni izrabi modernih tehničnih sredstev, kakršnih pri majhni kmetiji ne moremo pridividevati, v smotrno obredotočenju delovnih moči in v obredotrokovnem vodstvu obrata. Potrebno je kajpak, da bi bile vse te in podobne prednosti v velikega obrata tudi vedno in povsod dejansko uresničene. Saj nedemo marsikatero veleposstvo, ki se na njem gospodari skrajno površno in ekstenzivno. Pri takšnem gospodarstvu pač ne smemo govoriti o kakih znatnih prednostih, prej morda celo o napakah takšnega obrata.

Poleg čisto gospodarskega vidika je pa potrebno upoštevati tudi socialni vidik. Katerega gre predpostaviti, je težko reči. Gospodarstvo gotovo nima samo svojega namena; s službo besedo, gospodarstvo ne služi samo sebi, marveč blaginji celotnega ljudstva. Predvsem blaginji goščadnega samega, preko njega pa tudi blaginji človeških skupnosti. Socialni vidik je v tem, da se morajo dobro razdeljevati med ljudi po načelu družbene koristnosti. To se pravi: čim več ljudem kakšna dobrina (pa naj bo kakršna koli) ali gospodarska, kulturna ali politična (tj. d.) koristi, tem bolj socialen je njen značaj. Pri tem mora vladati socialna pravičnost, ki preprečuje enostransko izkoriščanje dohoda v prid nekaterim posameznikom, a v škodo človeške družbene skupnosti.

Ko spregovorimo kriličito sedanjega časa: »agrarna reforma«, se moramo najprej vprašati, po katerem obeh vidikov naj se ravnamo pri reševanju zemljiško-poselstnih problemov.

Meni se zdi, da že v besedi agrarna reforma prevladuje socialni vidik. Vendar pa ne v tem smislu, da bi bil gospodarski faktor povsem v ozadje potisnjen. Najti je treba nekakšen sporazum med obehma. Pri vsem pa je upoštevati to, da se mnogi gospodarstveniki skil-

čujejo pri zagovarjanju velikih kmetij tudi nato, da zlasti v času prehranjevalnih kriz rešujejo mesto prebivalstva predvsem veliki kmetijski obrati. Ti pridelajo mnogo nad svojo potrebo in zalagajo v odviski pridelkov mesta ter industrijske kraje.

Če več navedene čititelje upoštevamo, kakor zaslужijo, nikakor ne moremo enostavno reči: velika posestva naj se do neke mere razdelijo med male kmetije in baltarje, pa bo vprašanje agrarne reforme za devoljivo rešeno. Še dolgo ne.

Struktura ali zgradba kmetijske produkcije v zvezi z ustrojem socialnih plosk v kmetiškem stanu je preveč zamotana, da bi bilo vse to možno rešiti na tako enostaven način. Odkar živi na tej zemlji kmet in dokler bo še živel, bo gospodarska in socialna struktura zahtevala poleg močnega posestnika, ki potrebuje tujih delovnih moči, tudi malega kmetiča, ki je deloma morda vaski obrtnik, deloma pa oddaja svojo delovno silo v najem in se s tem vzdržuje. Vmes med obema bo pa živel srednji kmet, ki ima toliko zemlje, da lahko preživlja svojo družino in more še nekaj prigrisopdariti.

Le če se posreči kmetu v zgodovinsko-gospodarskem pomenu unificirati in iz njega napraviti brezlastniškega kolektivnega delavca, se bo ta struktura do temelja podrla. Kaj bi iz tega nastalo, je danes težko reči. Manjkajo nam zgodovinske izkušnje. Glede na blavno in značaj kmetijskega človeka je treba, da bi tak poizkus, izveden po vsem svetu, privedel človeka v katastrofo. Kajti človek je pač človek — in človek, ki ima posla z zemljo in kmetijstvom, bo ostal kljub vsemu v bistvu tak, kot je bil tisočletja. A eno je gotovo. Na ta način bi bila agrarna reforma dokončno in izumljivo rešena.

Kako pa — če ostane vprašanje agrarne reforme odprto — spraviti v sklad gospodarske in socialne delitelje?

Zdi se, da preveliko poudarjanje o izredni donosnosti velikih posestev ni popolnoma upravičeno. Resnica je in bo ostala, da na takšnih posestvih zemljo dostikrat površno izkoriščajo in obdelujejo. Tvoja delovna sila je pač le — tuja, ki ji ni dosti mar, kako je to in ono delo izvršeno. Vse drugače intenzivno obdela svojo zemljo n. pr. srednji kmet s svojo družino. Tu so vsi osebno zainteresirani na uspehu. Naj nihče tega važnega dejstva ne podcenjuje.

Zato bi v sled vidika bilo mogoče spraviti v sklad gospodarsko in socialno stran in reči, naj bi

velikim posestvom do neke meje (kar je mogoče biti povsod čisto enaka) zemljo odvzeli in jo dali majlim kmetom. Toda ne je podariti kmetu mora v znanih obročih polagoma odplačati.

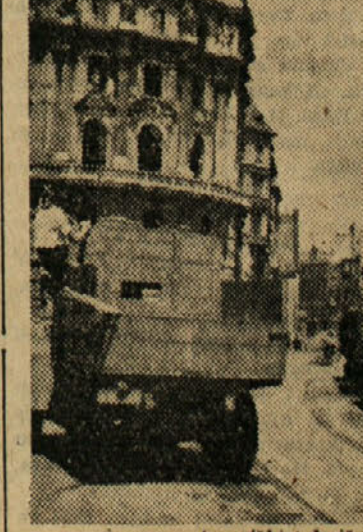
Zlasti velja načelo razdelitve kmetijske zemlje pri veleposetstvih in večjih obratih, ki so v rokah nekmetov in pa v lasti pravnih (z. r. d.) oseb (družb, bank, konzernov itd.). Načelo: »Zemljo kmetu je v jedru pravilno in ga je treba upoštevati.«

Na ugovor, da veleposetstva zalagajo nekmetijske plasti z živcem (kar je važno pri prehranjevalnih krizah, ki so v normalnih časih zelo redke), bi bilo ugotoviti, da z gospodarsko-prehranjevalnega gledišča pač ni razlike v avarkični (samolastni) prehrani ali obdeli zemljo v kakšni državi veleposetnik ali kajzar. Ali pa z agrarno reformo nekoliko bolj posebno izenačen kmet. Kajti v tem primeru je treba prehranjevati tudi vse tiste podeželske družine, ki zaradi pomanjkanja zemlje ne pridelajo skoraj nič ali pa mnogo premalo za svojo prehrano. Če se takim družinam omogoči z dodelitvijo zemlje, da dosežejo samoprehrano, je prehranjevalno breme na tem olajšano in pride olajšava v dobro mesto.

Na vrhunovo vojno proizvodnjo je leta 1943, ko je nenadoma umrl njegov sin Edsel, Ford skoraj po 85 letih spet prevel svoje mesto. Septembra 1945 se je znova umaknil in je prepustil družino predsedstvu svojemu vnuku Henryju Fordu, ki je kot 28 letni mladenič prevzel 21. septembra 1945 vodstvo »Ford Motor Company«.

Premotenje Fordove družine vsebuje poleg tovarni tudi železniško progo, ladje, jeklarne, železne rudnike in premogovnike, gozdove ter gumijevne in sofine plantaže.

Ford ni nikoli spremenil svojih življenjskih načel. Vedno je oboževal življenje na deželi, trdo delo, praktične izkušnje, uravnoteženo življenje, skromne zabave in industrijsko decentralizacijo.

Ameriški tehnični stroji odstranjujejo ruševine znamenite dunajske opere

kah, v Grosse Pointe v oktobru leta 1902 zmagal.

Ford je našel nove kapitaliste in se s desetimi zvezel ter leta 1903 skupaj z njimi ustanovil »Ford Motor Company«. Nova družba je imela sto tisoč dolarjev glavnice, od katere pa je bilo samo 28 tisoč v gotovini. Podjetje je začelo izdelovati avtomobile znamke »Fordmobi«, katere je vrglo na trg po 850 dolarjev. Ta avtomobil je bil model »A«, zgrajen za praktične potrebe vsakdanjega življenja. Fordov smoter je bila zgraditev koristnega avtomobila brez estetskih zahtev. Njegovi avtomobili so postali znani zaradi svoje trpečnosti: bili so odporni, preprosti in dobro izdelani. Za modelom »A« je kmalu prišel na trg model »B«, avtomobil, ki je stal 2000 dolarjev. Leta 1905 so izdelali izpopolnjen model »C«, ki pa ni bil več tako drag.

Potem ko je Ford izdelal nadaljnjih 5 avtomobilskih modelov, je leta 1908 začel graditi novo vrsto avtomobila, ki naj bi postal najbolj ljuhi tedanji avtomobil. To je bil znani model »T«, hrupen, neudoben in neestetski, toda zelo vzdržljiv. V teku petih let je pol milijona avtomobilov te vrste vozilo po Združenih državah. Ta avtomobil je postal predmet žaljiv in duhovitih opask, kar pa je bila dobra propaganda za njegovo izdelavo. Družinska glavnica podjetja »Ford Motor Company« se je v tem dvignila na 2 milijona dolarjev.

Leta 1911 je Ford izdelal v tovarni v Highland Parku 34.528 avtomobilov. Povečano povpraševanje po avtomobilih je napotilo Forda, da je prišel aprila 1913 s poskusni uporabe tekočega traka za pospešitev montažnih del.

Med prvo svetovno vojno je »Ford Motor Company« izdelovala za vlado vojaške avtomobile, letalske motorje, vozove za strelivo, akustične aparate, jeklene čelade in protipodmorniške čolne.

31. decembra 1918 je Ford kot predsednik družbe odstopil in je prepustil mesto svojemu sinu Edselu. Ob pričetku naslednjega leta je pokupil vse delnice, ki niso pripadale njegovi družini in tako je postal družba z glavnico 100 milijonov dolarjev družinska lastnina. Istega leta se tudi zgradili novo tovarno v River Rouge.

V letih med 1908 in 1945 je izdelal Ford 10.000 modelov »T«, čena se je skoraj vsako leto nižala, tako da so leta 1926 sportske avtomobile dobili po 298 dolarjev, navadne osebe pa po 860 dolarjev.

Leta 1928 je Ford izpopolnil model »T« v novi model »A«, katerega je štiri leta pozneje nadomestil model »B«.

Kot že v prvi, je bil Ford tudi v drugi svetovni vojni nasproten vstopu Združenih držav v vojno. Takoj po zločinskem napadu Japoncev na Pearl Harbor pa je prišel s vsemi silami dvigati vojno proizvodnjo svoje države. V Willow Runu so zgradili ogromno tovarno za proizvodnjo bombnikov B-24 »Liberatorjev«. Razen tega so Fordove tovarne izdelovale tanke, letalske motorje, blindirane avtomobile, jeppe in eksplozivne naboje.

Na vrhunovo vojno proizvodnjo je leta 1943, ko je nenadoma umrl njegov sin Edsel, Ford skoraj po 85 letih spet prevel svoje mesto. Septembra 1945 se je znova umaknil in je prepustil družino predsedstvu svojemu vnuku Henryju Fordu, ki je kot 28 letni mladenič prevzel 21. septembra 1945 vodstvo »Ford Motor Company«.

Premotenje Fordove družine vsebuje poleg tovarni tudi železniško progo, ladje, jeklarne, železne rudnike in premogovnike, gozdove ter gumijevne in sofine plantaže.

Ford ni nikoli spremenil svojih življenjskih načel. Vedno je oboževal življenje na deželi, trdo delo, praktične izkušnje, uravnoteženo življenje, skromne zabave in industrijsko decentralizacijo.

EINSTEIN

O BODOČNOSTI

Slavni matematik profesor Albert Einstein je napisal v londonskem listu »Sunday Express« članek, v katerem razpravlja o potrebi vprašanja svobode, nebrezdanje nadaljevala in bo bodo nastopne politične sile še vedno ostale kristalizirane v istih obnašanjih in v istih sovražnih, tedaj je najbolj strašna izmed vseh vojn neložnoba in zelo blizu. Če ni mogoče narediti varnosti s civilnimi, političnimi in socialnimi ukrepi, tedaj se bo svet zelo kmalu strl v prah.

Ko je nato Einstein prišel govoriti o Evropi, je opozoril, da evropska zveza ni mogoča, dokler bo prevladoval duh mlačevanja. Edina mogoča srečna rešitev je v premaganju nacionalizma.

»Če je internacionalizem brez moči, bi že sama nemška nevarnost lahko bila nagib za združitve, toda so razlogi za bojazen, da bi nasprotje, ki je med smagovili silami, lahko bilo, kot po prejšnji vojni, težka ovira za združitve. Druge pri možnostih modernega oboroževanja ne moremo ločiti varnosti ene države ali

KULTURA

O svobodnem kulturnem ustvarjanju

I
Morda smo prebrali že mnogo romanov, morda se naučili na pamet pesmi, ki se nam zde čudovito lepe. Mnogo predavajmo smotno, morda se poslužili ali pa brali razprave o pisateljih, slikarjih in skladateljih. Ali pa imamo v svojem stanovanju slike ali pa kipe, ki so nam dragi in smo nanje zelo ponosni, ker so jih ustvarili veliki mojstri. Smo torej v nekem, kakor koli razmerju z umetnostjo.

In vendar pri vsem tem najbrž malo mislimo na umetnikovo razpoloženje, ko je umetnost ustvarjal. Na njegovo misel, ki jo je upodobil. Večkrat je namreč siliti takole upravljanja:

«Kaj ste to pesem naredili? Ali pa: »Kako čudno se tište podobice, ki v resnici niso take!»

Tisti, ki ima umetnost v svojem stanovanju, ne bi smel tako primitivno, da se tako izražajo, spravljati. Približno se umetniku in ga skušamo opazovati pred ustvaritvijo!

Neskončno je hrepenenje v umetnikovem srcu. Živo in čudno močno. Hrepenenje, da bi ustvaril človek umetnost, da bi čisto upodobil lepoto, ki jo nosi v duši. Ves je preprosten, njo, hodi iz krova v kraj in mu ne da miru. Iste poti in iste načinov, da bi jo ustvaril. Poskušaj, si zadovoljivo. Ni zafel in objel tistega globoko občutka, ki mu polni srce. Zato vrže ključ ob tla, da se razbija. Razbija papir, kamor je zapisal prvo misel. Ustvaritev ga ni zadovoljila. Spominja se izpovedi velikih umetnikov, pa bomo videli, da je res tako. Čanekar pripoveduje, kako zelo je trpel, dokler ni končal svojega dela; ponovno pa je prebraval, napravljal in držal tako dolgo, da je napisal to, kar je čutil in kakor je hotel povedati.

Umetnik je ustvarjalec na zahtevno. V njem so nemir, notranja napetost in želja tako dolgo, dokler ni našla njegova misel prave podobice.

Če se učasi pogledimo v ta umetnikov svet, potem bomo bolj doživeli in razumeli tudi njegovo ustvaritev in bomo bolj pravilno, nepristransko in objektivno pri presojanju njegovega dela.

Umetnika ni narejena, ampak mora biti rojena. Če je narejena, potem ni umetnika. Morda se nam zdijo zunanja podoba umetnika nerazumna, nekak nenavadna. Morda, razmislimo, zakaj jo je tako ustvaril.

Marsikdo pa ob tem dejal: umetnika mora biti podoba, da so bo ljudstvo razumelo. Kilo pa ljudski umetnosti se v zadnjem času marsikje zelo pogosto pojavlja. Ponekod tudi tisti umetniki, ki nimajo izkaznice, da so ljudski niti svojih del, čeprav so jih morda v svojih skritih kabinah ustvarili, objaviti ne morejo. Kako je tedaj zahteva po ljudski umetnosti?

Nekdo je bila umetnost zelo odmaknjena preprostem človeku. Bila je bel kruh samo za nekatere ljudi. Snov so zajemali v salonih, v raketu in izobilju. Slovenci pa tako umetnosti nismo pomenili. Pri nas je rasla o preprosti kmetijski domovini in prav obratno kot v svetu, dolgo ni našla znova v meščanskem okolju, ker meščanskega stanu dolgo nismo imeli. Pri Slovencih tedaj kila in zahteva po ljudski umetnosti nista važna, ker je vsa naša književnost zelo ljudska.

Toda, ker se danes v svetu o tem mnogo govori, osvetlino tudi to vprašanje. V zvezi s to zahteva je nivo umetnosti marsikje zelo padele in zavetile in se rušijo razvratilantizem. Kar naenkrat mnogi mislijo, da so umetniki; pač ljudski umetniki, saj jih ljudstvo povsem razume. In tako a veliko samozavestno pišejo, ali igrajo in žive v zlatih sanjah, da so se rodili kot veliki pisatelji, igrači, virtuozi in tako dalje.

RAZSTAVA ČESKOSLOVANSKE MODERNE UMETNOSTI
Českoslovaško ministrstvo za informacije pripravila reprezentativni razstavo moderne českoslovaške likovne umetnosti, kateri bodo v oktobru odprli v Londonu in Parizu.

Po zaledušku razstav s glavni mestih bodo razstavi preselili v podeželska mesta obeh držav. Posebna komisija najuglednejših českoslovaških likovnih umetnikov je izbrala 157 del raznih českih in slovaških umetnikov, ki jih bodo poslali v Francijo in Veliko Britanijo.

«PRODANA NEVESTA» V BERLINU
Na sporedu berlinske države opere je stalno znamenita Smetanova opera «Prodana nevesta». Zanimanje za to popularno čiško opero je med berlinsko in mednarodno publiko izredno veliko.

36.
Sel je iz hiše, stopil na kolo in se po službenem opravku odpeljal proti podjetju «Litiska vina».

32. poglavje
MARKO IN TOBEY

Medtem, ko je Homer s kolesom drvel proti vinski tivolici, je nekje daleč, daleč hrumel skozi temno ameriško noč potniški vlak. Vlak je bil poln ameriških dečkov; med njimi sta bila Marko in Tobey. Vsi so bili v uniformah in pripravljeni na vojno. Vsem tem mladenčev — med njim je bilo tudi nekaj študentskih, vendar večina je bila mladenčev — je sijalo iz oči veselje in to iz začina, kako so se smejali, kako so vpili in peli. Videli je bilo, da to ni bila samo vojska, ampak narod in to dober in velik narod. V sredi tega hrupa in trušča sta Marko in njegov prijatelj Tobey mirno in zaupno kramljala.

«Potujmo, se ti ne zdi?» je dejal Tobey.

«Da, res je, je odvrnil Marko. »Ves, Marko, zadovoljen sem, da je vojna. Če je ne bilo, te sploh ne bi spoznal in nikoli ne bi videl toliko lepih stvari o tvoji držini.»

Marko je preuhalo. «Hvala, Tobey, tudi jaz sem zelo zadovoljen, da sem te srečal. Območnik je in jaz te trenotek sta oba poslušala enakomerno ropotanje vlaka. Tobey je prekinil tišino: «Na kaj misliš?»

Marko je za trenotek pomislil, preden je odgovoril. «Na očetov mislim, je odvrnil, in na mater, na sestro Bettino, na brata Homerja, Ulka, na Marijo in na njeno očeta, gospoda Areno. Mislim na vse sosedo, na livado, na dečke, na hiše, na Aro in na njegovo trgovino, na postajo, kamor sem hodil gledat vlake, na šolo, na cerkev, na župnika, na sodniški vrt, na javno knjižnico, na vse, prav vse.»

«Trko je Marko počasi spet pričel

odkrivati tajne svoje družine in je obupal stare spomine na vse svoje rodne, neke očlane, prijatelje in sode. Tobey ga je nenadno, a vendar v strahu in skoraj s ramom na njih vprašal: «Kakšen tip je Bettina?»

Marko je videl, da je prijatelj to nekoliko v zadregi vprašal in je zaradi tega odgovoril: «Saj to ni nič slabega, če me sprašuješ o moji sestri. Jaz se celo hočem o njej spoznati. Mislim, da ji bo všeč. »Jaz?» se je začudil Tobey.

«Da, prepričan sem, da ji bo všeč, je odvrnil Marko. »Hočeš, da boš šel z menoj v Italo in da boš nekaj časa pri nas. Če si bosta drug drugemu všeč (mislim, da si Bettina bo reči hočem... če je moja sestra... vendar, upam, da ji bo všeč.)»

Navedeno je začel govoriti in bilo je videti, da hoče povedati vse, kar mu je ležalo na srcu. «Porodi se in nastani v Itali, je dejal. »Je lepo mesto, dobro se boš počutil tam. Pogledaj! Tu imaš njeno fotografijo — lahko jo obdržiš. »Dal je Tobeyu malo fotografijo svoje sestre Bettine.

Tobey George je vzel fotografijo prijateljeve sestre in jo dolgo gledal, medtem ko je Marko gledal njega. Končno je dejal: «Bettina

GOSPODARSTVO

Vlada Združenih držav je v glavnem odobrila predlog za stalno obdržanje zadostnih zalog živil na mednarodnem področju, kakor je predložil ravnatelj prehranjevalne in poljedelske organizacije Združenih narodov sir John Boyd Orr. Namen tega predloga je ustvariti svetovno prehranjevalno zalogo in omogočiti pošiljanje prehranjevalnih izdelkov potrebni državam.

Ustanova UNRRA je v zadnjem času dobavila Poljski 30.000 ton raznega blaga. V istem času je švedska ladja «Stefenheims» pripeljala na Poljsko tovor zdravil, med katerimi je bilo 38 zabojev penicilina.

Kakor poroča berlinski dnevnik «Neues Deutschland», ki ga nadzorujejo Sovjeti, so bila pretekli dni v Weimaru t-govinska pogajanja med britanskimi in sovjetskimi zasedbenimi oblastmi. Namen pogajanj je bila pospešitev in povečanje izmenjav blaga med britanskimi zasedbenimi področji Nemčije in pokrajino Taringio, ki jo upravlja Sovjeti.

Sredi tega meseca je prispela v Milan poljska trgovinska delegacija, ki jo vodi člana ministrstva za plovo in trgovino s tujino. Delegacija bo v Italiji navezala stike z večjimi industrijskimi in trgovinskimi središči ter izvedla priprave za akcivne trgovinske pogodbe z italijansko vlado. Poljska bi hotela iz Italije uvažati stroje in strojne dele, mostove, dvigala, cecil, generatorje in drugo, v zameno pa bi dajala Italiji prvotem premog ter higienične in lekarske izdelke.

Po odličnih izidih poljskovo gnojena jezer za povečanje ribiške proizvodnje, je britanska vlada začela preučevati načrt dodajanja gnojil morski vodi. Neko poročilo iz Edinburgha pravi, da so z dodajanjem superfosfata in amonijevega sulfata morski vodi štirikrat povečali rast morskih listov in planktona ki so osnovna hrava za ribe.

Britanske zasedbene oblasti v Nemčiji bodo prevzele vodstvo nad najvažnejšim kartelom nemške oboroževalne industrije: «Združeni jeklarji». Združene jeklarje so važnejše od Kruppovih podjetij in so imele po vsem svetu razporeno mrežo podružnic.

Odbor, ki ga je postavil svet ustanove UNRRA, za preučevanje vprašanja živilskih dobav Evropi po ukinitvi delovanja ustanove UNRRA, je predložil osnutek načrta, v katerem priporoča glavni skupščini Združenih narodov ustanovitev organizacije za obravnavanje prehranjevalnega vprašanja.

V Veliki Britaniji so v prvih treh tednih racioniranja kruha in moke prihranili 100.000 ton moke, kar predstavlja 33 odstotni prihranek celotne potrebe, to je petkrat toliko, da se bo prehranjevalni položaj Velike Britanije do oktobra meseca toliko izboljšal, da bodo lahko ukinitili racionalizacijo kruha.

Lokomotive za Evropo

Evropski železniški park je med vojno utrpel težke izgube. Zaradi tega je danes promet silno omejen. Vse velike industrijske države izdelujejo velike količine lokomotiv in železniških voz, ki naj nadomestijo izgube. Na sliki vidimo nakladanje ene izmed v Britaniji izdelanih lokomotiv tipa «Liberation» na ladjo «Empire Wallace».

Lokomotive je natočila ustanova UNRRA.

33. poglavje
MARKOVO PISMO BRATU HOMERJU

Homer je prispel v brzojavni urad. Na svoji stolici je sedel stari Grogan.

«Kako je z nogo, dečko, je vprašal Grogan.

«Dobra je, hvala, že ne mislim več na njo. Pismo sem dobil, je po kratkem presledku dejal. Od brata Marka. Nisem imel časa, da bi ga odprl in prebral.»

«Odprl ga torej in berl. Beri ga na glas.»

«Verjamem ti, Marko in želim bolj kot kakršno koli drugo stvar, želim se vrniti in iti a teboj v Italo. Če pa ne bom Bettini všeč — mogoče bo že poročena, ko se vrneva — bom vsekakor ostal v Italiji. Prvič v življenju čutim, da imam dom in čutim — če dovoliš, da tako rečem — da je Macaulayjeva družina tudi moja družina. Tako je. Bettina je moja, čeprav tega še ne vem. Dokler bom dinal, bom skušal priti v Italo k njej. Tudi hočem živeti in tudi umreti bi hotel tam, če mi bo uspelo.»

«Vrnila se bova, je dejal Marko. »Nekega lepega dne bomo vsi v Itaki, ti z Bettino, jaz z Marijo, moja mati, Homer in Ulx. Loš videl.»

33. poglavje
MARKOVO PISMO BRATU HOMERJU

Homer je prispel v brzojavni urad. Na svoji stolici je sedel stari Grogan.

«Kako je z nogo, dečko, je vprašal Grogan.

«Dobra je, hvala, že ne mislim več na njo. Pismo sem dobil, je po kratkem presledku dejal. Od brata Marka. Nisem imel časa, da bi ga odprl in prebral.»

«Odprl ga torej in berl. Beri ga na glas.»

«Hočeš slišati, kaj pravi?» je vprašal Homer.

«Da, če ti je prav, zelo rad bi ga slišal. Je odvrnil stari telegrafist in napravil požirek iz steklenice.

Homer je pretrgal ovoj, izvil iz njega pismo, ga skrbno zganil in priel.

«Dragi Homers — je čital. »Prvo, kar Ti moram povedati, je to, da Ti darujem vse moje stvari in ko jih boš odložil Ti, jih daj Ulxu: moje knjige, gramofon, plošče, obleke, ko Ti bodo prav, kolo, mikroskop, ribiške potrebe, zbirka rudnin. Vse, kar je enojnega, je zdaj Tvoja lastnina. Raje jih dam Tebi kot Bettini. Raje si zdaj Ti poglavar družine Macaulay v Itaki. Kar sem preteklo leto zaslužil v tovarni sem, jasno, dal materi. Vem pa, da če bo zmanjkalo, bosta ali obe delali. Ne morem zahtevati, da bi Ti to preprečil, vem pa, da boš našel na to misli, da jmaš boš zabil. Vem, da boš tako naredil, kar bi jaz storil. Vem, da boš našel način, da se boste preživeli. Mama prejema moji vojaški plačo, prihranila tudi kakšen dolar, toda to ne more za dostaviti.

(Nadaljevanje prihodnje)

JULIJSKA KRAJINA

NAD JUGOSLAVIJO SESTRELJENI LETALCI
Izročitev trupel ameriškim oblastem

Maršal Tito je poslaniku Pattersonu izrazil obžalovanje zaradi incidenta

GORICA, 29. avgusta. — Obveščevalni urad 88. divizije je včeraj izdal naslednje izjavo: «Danes ob 16.30 uri so na položaju 36 na Morganovi rti oblastem 88. divizije uradno predali trupla petih ameriških letalcev, ki so bili dne 19. avgusta sestreljeni nad jugoslovanskim ozemljem.

«Ameriški poslanik v Jugoslaviji Richard C. Patterson je sprejel častno spremstvo od Ljubljane do položaja na Morganovi rti. Trupla, vsako v svoji krsti, so prepeljali z bolnišnično avtomobilom jugoslovanske vojske, na katerem je bila ameriška zastava. Častno spremstvo sta vodila poveljniki 4. letalske edince, ki je sestrelila ameriško letalo, major Ilija Toš in stotnik Merkoš. Poslanik Patterson je na položaju Morganove rti izročil trupla poveljniku 88. divizije generalu Bryantu E. Mooreu in vojaškemu zastopstvu.

«Major Toš je izrazil svoje obžalovanje nad dogodkom in obljubil, da se to ne bo več ponovilo. Na jugoslovanski strani so krste razstavili z bolnišniškega avtomobila in nosili krste 88. ameriške divizije, so jih zaviili v ameriške zastave. Prenešli so jih na Morganovo rto na ameriški bolniški avtomobil. Krste je spremljal v Videm oddelke vojske policije, ki je dodeljen poplavljanjem. V Vidmu bodo trupla položili v jeklene krste in jih nato prepeljali v Livorno, kjer bodo pokopani na vkrcaju za prevoz v Združene države.

«Poslanik Patterson je v tej tiskovni izjavi, da sta maršal Tito in jugoslovanski narod storila vse mogoče za olajšanje vrnitve trupel. Maršal Tito je poslaniku Pattersonu zagotovil, da je bil incident vreden velikega obžalovanja in da se kaj podobnega ne bo več zgodilo. Razen tega je Tito izjavil, da iskreno upa, da incident ne bo poplaval tradicionalnega prijateljstva med Združenimi državami in Jugoslavijo.

«V nadaljnji izjavi o turškem stotniku je poslanik dejal, da stotnik niso dovolili, da bi za dobo 12 dni dobil stik s svojo družino. To je zdaj urejeno, ker je poslanik Patterson turškemu stotniku obljubil, da mu bo osebno preskrbel potrebno za njegov odhod v Niz.

Poslanik Patterson in njegovo spremstvo so se ustavili z generalom Moorem, le za čas, ki je bil potreben za razgovor nato pa so se takoj vrnili.

Gladovna stavka v zaporih
Gladovna stavka, ki jo je v znak protesta proglasilo 80 političnih jetnikov v zaporih v ulici Nizna, ker jim Zavezniška vojska upravnih podelila amnestije, se je včeraj nadaljevala že drugi dan. Nadzornik Otis H. Mathis je izjavil, da gladovna stavka ne bo niti namanj koristila jetnikom za doseg amnestije. Jetniki, ki so zaprti v dveh drugih tukašnjih zaporih, se niso pridružili stavki.

Pohvala 88. divizije gorški policiji
Gorica, 29. avgusta
Objavili so pismo Provostu 88. divizije, v katerem hvalijo krajevno policijo Julijske krajine za njeno sodelovanje, da je imela parada divizije, ki so jo priredili 20. avgusta na letališču v Gorici, uspeh brez primera.

Vsebinska pisma, naslovljena na višjega nadzornika policije Julijske krajine za gorško okrožje, se glasi: «To poveljstvo želi s temi besedami pohljati vse člane vašega poveljstva, ki so s svojim učinkovitim delom prispevali, da je imela parada 88. divizije uspeh brez primera in da je bila dogodek, ki bo dolgo ostal v spominu naše divizije. Njihov odlični nastop in volja, ki so jo pokazali pri nadzorovanju prometa in množice, predstavljajo veliko zaslugu za Julijsko krajino in posebno za vaše poveljstvo.»

IZ SLOVENIJE

«Ljudstvo jih je razkrmilo in jim sodilo» piše Slovenci poročevalci ob priliki obsojnih izdajalke skupine iz Kamnice, ki je širila protijugoslovansko propagando in izdajala stike s tistimi, ki so pobegnili pred ljudsko sodbo. Na podlagi priznanja obtožencev in dokazov priče je sodišče ugotovilo popolno krivdno predvsem pri izvrševanju vohunstva, poskusa razrušenja federativne ureditve ljudske republike Jugoslavije in izgrajevanja pridobitve narodno-osvobodilnega boja ter je obsodilo Petra Lovrenčiča na smrt s streljanjem, ter na trajno izgubo državljanjskih pravic. Nadalje je obsodilo na dvajset let prisilnega dela z odvzemanjem svobode Maro Pavešič, na deset let prisilnega dela z odvzemanjem svobode Srečka Goloba, na petnajet let prisilnega dela z odvzemanjem svobode Anjo Pavešič, na tri leta prisilnega dela z odvzemanjem svobode Aleksandra Robiča, na 15 let prisilnega dela z odvzemanjem svobode in zaplenbo celotne imovine veleposelnika Ivana Perka, na deset let prisilnega dela z odvzemanjem svobode in zaplenbo celotne imovine Hermana Vračaka, vsi navedeni izgube tudi državljanske pravice za dobo 5 let. Kot pomagatelji te vodilne skupine izdajalcev so bili obsojeni na razne kazni prisilnega dela še Vračko Anica, Terezija Bečun, Franc Znojek, Jozef Hlebič, Jozef Wolker, Ivan Dokl in Alojz Urbanc.

Maršal Tito, ki je na letovanju v Sloveniji, je sprejel «edilniko» delegacije delavstva in tovarni v Kranju in se z njimi razgovarjal več kot eno uro. Maršal Tito so izročili tri darila. V razgovoru z zastopniki se je zanimal za vsa vprašanja in jim naročil naj pozdravljajo delavce v njegovem imenu in jim obljubil, da jih bo obiskal še v tovarnah.

Porodilo so se: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

Umrl so: Marija Pavlin, Slavko Blanič, poštni uradnik, inž. Ivan Golob, Krista Pečlin, Jozefa Grabljan, Leopold Janežič, Barbara Plachota, Franc Drogenik, tiskarski stavec, Rozalija Mohar, Ivan Milnar, uradnik federalnega zavoda v poklju, vsi v Ljubljani; Marko Pušnik, bivši notar, Angela Križan, vdova po notarju, Marija Gumzej, vsi iz Maribora; Roman Ležar, trgovka in posestnica v Domželah, Anton Škof, strojevodja v poklju na Jesenicah, Frančiška Trtnik, posestnica v Laniškem, Ivan Lavrič, tajnik KLO v Loškem potoku Simon Gajner, v Celju.

Prejeli so: Buž Šubica, uradnica TPD v Ljubljani z dr. Francem Trejakom iz Slovenjgradca; Franci Uhanova iz Trebnja in Stane Hočevar iz Zagradca; Minka Hamova in Milan Podbršček iz Trnovca v Ljubljani.

TRST

Ohrok sladkorja
In referendum o kruhu

Ker so s 1. avgustom v Italiji porušili obrok sladkorja od 200 na 300 gr. je tržaški Sepral posredoval pri Zavezniški vojaški upravi, da bi dobil pooblastilo za uvedbo istega ukrepa v Julijski krajini. Tejava pa je v tem, da so nadrti za preskrbo Julijske krajine pripravljeni za pol leta v naprej in bi bilo težko nabaviti potrebni sladkor pred 1. jan. 1947.

Glede kruha so potrošniki v Italiji izvedli referendum, s katerim so se odločili za znižanje krušnega obroka na 335 gr. in za temu odgovarjajoče izboljšanje kakovosti kruha. Sepral se je pri Zavezniški vojaški upravi zanimal, da bi izboljšali mešanico moke, vendar pa bi upoštevali ameriške dobave bele moke krušni obrok znižali samo na 240 gr.

Prehranjevalni urad upa, da bo Zavezniška vojaška uprava ugodno rešila te predloge in poziva potrošnike, naj bi sami izrazili želje v tej zadevi.

PREHRANA
Razdeljevanje testenin. Za potrošnike v mestu se je danes začelo razdeljevanje 500 gr. testenin. Raz